

PÉLDÁK

„Ne féljen, nem ment el a jőzan eszem” — imígyen biztosít beszámíthatóságáról a mutáló hangú, hosszú hajú fiú. Már kiöntötte szívét, befejező mondata ez monológjának. Bizonytalanul kezdte, aztán nagyon belelendült.

„A felnőttek? Nem hiszem, hogy tipikus lenne, amit én gondolok, de lehet, hogy éppen ez érdekli. Nem? Különbömben mindegy, akárkinek elmondhatom. Van erről a témáról néhány aranykópésem. Egy: a felnőtt víz-prédikál és bort iszik. Kettő: a felnőtt úgy táncol, ahogy a főnöke fűtül. Tehát a felnőttesség: kiszolgáltatottság. Ez három.

Bár a srácok értenék így is, magának mondok példákat. Az apám olyan ember volt, aki szeretete az igazságot, és nem rejtette véka alá a véleményét. Egyszer megmondta a főnökének is. Aztán munkahelyét változtatott. Na, nem rakták ki, csak olyan légkör alakult körülötte, hogy jobbnak látta, ha odébáll. Azóta ő is fűtyle táncol, érti? Azt hiszi, nem veszem észre. Más: mostanában sokat hallok a demokráciáról. Osztályfőnökin is szó volt róla. Az a tanár beszélt, aki egy héttel korábban hatalmi szóval döntött egy ügyben, szerintem rosszul. Ő ezt nem tudja, mert nem hallgatott meg bennünket. Ez a jobbik eset. De ha mégis tudja... Csak sajnálta az idejét, meg félt, hogyha terebélyesedik a dolog, az rossz fényt vet rá és munkájára, régen rossz.

Nem szeretném, ha azt hinné, nem értem meg őket. Sajnos, nagyon is. Tudom, hogy vége lesz hamarosan az ilyen felelőtlen szövegeléseknek, kategorikus ítélethirdetéseknél. A felnőttesség kiszolgáltatottság, mondtam. Én sem fogok ugrálni, ha munkám, családom, lakásom, netán kocsim lesz. Nem kell majd félnem attól, hogy mit szólnak az emberek. Olyan leszek, mint ők. De addig... És ne gondolja, hogy nem látom a másik oldalt is. Becsülöm, ezután is becsülni fogom azokat az embereket, akik értenek ahhoz, amit csinálnak. Talán nem is lenne semmi baj, ha mindenki a helyén lenne. Nem hiszem, hogy ez valaha is bekövetkezik, mert a felnőttek folyton furakodnak. Mindig többet akarnak, pénzt, kocsit, meg egymást mert a másiknak is van. És közben jóban vannak mindenkivel, mert... sose lehet tudni, nem szólnak semmiért, mert kinek jó az, szajkózzák a szép szavakat, lehetőleg azt is mértékkel, mert abból nem lehet baj. Így aztán gyarapodnak is szép lassan, tisztességben. Felnezní rájuk? Hm, hm... Biztosan bonyolultabb ez az egész dolog, van még időm gondolkodni rajta, amíg felnőtt leszek. Jó, hogy jött, feldobta a témát.”

S. E.

VAGY VAGY?

Vess egy tekintetet a ketyegő óraemberekre, a tisztaság-lampolárokra, akik egy kezükben karddal, a másikban füstölő fáklyával ellepik a földet, s ölnék, s gyűjtogatnak a világ tereiben... — ez a gondolat vezényelte az amerikai hosszúhajúakat Déry Tibor elképzelt popfesztiváljára, kábító és halál-nyugtató injekciótűk, bömbölő hangszórók, s a Halál Angyalainak fegyverei közé. Valami naiv remény kergette a hippiket Mick Jagger hangversenyére, hogy a zene, a zuhogó eső, csakúgy megmossa őket mindattól, melyek a ketyegő óraemberek már rárakódta, mint megkülönbözteti a mosdatlanság és szabadosság. S a szenzáció képzelte riport végén tűnik csak ki, hogy öles elől az ölesbe futottak, megutált közösség helyett egy barbarság, ám semmivel sem tisztább közösségre.

Már megszülettek a nagy, elemző kritikák a legújabb, s mindannyiunknak tanulságokkal teljes Déry-könyvről, ahogy megírták a recenziókat Csörsz István Sirig tartású a pofád című dokumentumregényéről is, a fiatal író első könyvéről. A kettőt nemcsak a választja el egymástól, hogy nyilvánvalóak a színvonalbeli differenciák, hanem az is, hogy Déry óriási írói fantáziával álmódja bele magát a popfesztivál szituációjába, purgatóriumának tűzébe, Csörsz hősei viszont magnószalagról szólnak meg, mint mindennapi ismerőseink. Ami összeköti mégis őket, az a felszínebb tanulság: a hippiség és a bűnözés határán élők nehezen találják meg a visszautat a társadalomba. Nemcsak azért, mert hosszú a hajuk, mert mosdatlanok, hanem azért, mert a vagy-vagy igazsága döntőnek bizonyul: nem lehet sehova se tartozni, előbb-utóbb választani kell. A Csörsz-könyv utószava is erről tanúskodik: a hippiséggel próbálkozó fiúk közül bűncselekményt követtek el egyenéhányan.

Arra ugyanis kevesen gondoltak — lévén, hogy ez a réteg a vezér, Zord Khán vallomása szerint egyáltalában nem olvas, tehát gondolkodása sem képes átfogó teljesítményekre —, hogy a gyűlölt óraemberek társadalmának javaiból kell mindenképpen megélniük, bármilyen csekély legyen is fogyasztásuk, s ha filozófiájukat sikerülne mindenkire ráerőszakolni, akkor csak a mezők, s erdők adományait táplálkozhatna az emberiség. S mivel némely — munka hiányában rendelkezésükre nem álló — javak — étel, magnó, gitár esetleg autó — mégiscsak elviselhetőbbé teszik a társadalmon kívüli életet, ezeknek megszerzésében szembekerültek a gyűlölt törvényekkel.

Életmódjukat — bevallva, s titkolva — nem tartják józnak, de úgy érzik, nem tudnak tőle szabadulni, mert az a megszokott szabadság elvesztésével járna, tehát kötöttségekkel. Hát vonulnak — Amerikában százezrek, Magyarországon százak — az elképzelt purgatóriumon által az alvilág felé, vergiliustalanul. Miért, hová, hogyan?

V. M.

Ha a fiatalok körében zenéről kerül fel a szó, mindenki a beat-re gondol. Pedig éppen Szegeden éledt fel az utóbbi időben a zene mélyebb, elvontabb, úgymond értékesebb ága, a dzsessz. Két évvel ezelőtt sok fiatal zenész próbált átállni a nehezebb műfajú, nagy hangszeres zenére. Ebben a vegetációban sokan feladták pillanatnyi elképzeléseiket és visszatértek a már jól bevált beat-hangerőhöz. Néhány együttessel mégis fennmaradt. Gondolok a Vági László vezette Angyalok próbálkozásaira, hiszen ők a beattól indultak el és a tavalyi salgótarjáni könnyűzenei és dzsesszfesztiválon a dzsessz kategóriában már aranyérmet szereztek.

— Az Angyalok 1965-ben mint beategyüttes alakultak meg — kezdte a visszaemlékezést Vági László, a kvartett vezetője. — Másfél éves szünet után már a Rhythm and blues stílusa kapta meg a zenekar tagjait. Ebből alakultak később blues-együttes, majd 1969-ben jutottak el a dzsessz kezdeti próbálkozásaihoz.

A nagy változást 1969 hozta meg az Angyalok zenéjében. Ebben az évben egyetlen egyszer sem léptek közönség elé. Mindenki nagy változást várt tőlük. Ez be is következett, amikor éves „önszáműzetésükben” az Ady téri egyetem Auditórium Maximu-

A BEATTÓL A DZSESSZZENÉIG

mában dzsesszes próbálkozásai eredményeiről vallottak. A „szünet” utáni első koncert sikeres volt. Vági László mégis megjegyzi: „Gyerekipőben járó dzsesszes próbálkozásunk volt még csak az akkori.”

A salgótarjáni arany óta az együttes — Vági László fuvola, ének, Móczán Péter basszusgitár, Király István dob, Laczó András fuvola — a free dzsessz stílushoz csatlakozott. S hogy milyen sikerrel, azt bizonyítja áprilisi programjuk is. Gonda János meghívására Budapestzenészeknek majd, amit rádiófelvétel követ. A hónap végén pedig a budapesti Egyetemi Színpadon önálló koncerttel lépnek közönség elé.

— Milyen számokkal készültek az idej fellépésekre?

— Kimondottan saját szerzeményeinket adjuk elő.

Vági László, amikor sorolni kezdi a számok címeit, egy-egy emlék, szín érzelem vibrálása keríti hatalmába az embert.

„...Piros, kék kert... Pénz nél-

kül... Huszonegyedik sorok...”

— A kvartett tervei?

— Hivatásos dzsessz-zenészek szeretnénk lenni, ezért a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola dzsessz tanszakának felvételijére készülünk. Indulunk az idej Ki mit tud?-on is.

— Milyen kapcsolat van közöttetek és a beat korosztály ízlése között?

— Mi csak koncertezünk. Úgy érzem, zenénket rendszeresített fellépésekkel nem lehetne állandósítani, hiszen egy-egy óra nemcsak a zenekart, de a hallgatóságunkat is kifárasztja. Zenénk hangzásvilága közel esik a bar-tóki hangzásvilághoz. Ehhez pedig a beatorosztály füle nincs hozzászokva.

Vági László dzsessz-kvartettje egyébként vasárnap délelőtt fél 11-kor a Bartók Béla Művelődési Központban dr. Hulin István együttesével lép fel a szegedi dzsesszklub idej első rendezvényén.

BAGAMÉRY LÁSZLÓ

ARCOK A HAMIS TÉRBE

Megvillan az ég fénye az üvegtábla síkján. Visszaverődnek a fény sugarai, a pászmákban homályos fiatal arcok születnek újjá. Lányarcok, hosszú hajuk a vallukra omlik. Homályosak, csak a visszaverődő fény szülte őket újjá az üveg mögötti nemlétező térben, a délibáb. Az arcok már nincsenek többé.

Az üveglap ott van a postával szemben, a Széchenyi téri illemhely falán. Közös üvegtábla, mögötte hirdetések. Gyakorta állnak előtte fiatalok. Többnyire lányok, papírral, ceruzával kezükben, böngészik a hirdetéseket, alberletet keresnek. Ők azok, akik vidékről, faluról, tanyáról jöttek a városba, szerencsét próbálni, mint a mesében, munkát keresni, pénzt és gyökereket eresztetni álmaik világában: a városban.

Fiatalok a környékről. Élnék, betölti őket az újdonság, az először próbált önálló élet izgalma. És sajnos sok esélyük van rá, hogy ők is szaporítani fogják egy szomorú statisztika adatait: az öngyilkosokét.

Dr. Kováts Béla idegyógyász főorvos, a rendelőintézetben dolgozik, ő foglalkozik az alkoholizással és az öngyilkosságot próbálók, a megmentettek utógondozásával. A Vöröskereszt egyik értekezletén mondta, hogy Magyarország vezet a világon az öngyilkosságok számát tekintve. És Szeged az országban is az élen jár.

A fiatal munkalány megpróbálta. Szerencsére megmentették, utókezelésre dr. Kováts-Bélához

került. Járt egy ideig, mígnem eltűnt. Megváltoztatta munkahelyét, is és más alberletbe költözött. Az orvos nem találta meg. Egyszer azonban egy idős embert kellett felkeresnie:

A pincelakás sötét folyosóról nyílik. Ajtaját a valamikori üveg helyett csomagolópapír borítja. A lány nyit ajtót. Már csuknás is, de az orvos mégis belép a földszagú, vizes, dohos szobába. A felhomályban csak néhány berendezési tárgy árvalkodik. Egy asztal, néhány rozszant szék és egy keskeny pricc. Azon alszik a lány, együtt a hetvenéves öreggel.

Nem, az öreg most nincs itthon. Két napja, hogy bevitték a tudógondozóba: tébés.

A lány fiatal, nem is csúnya, havonta 2400 forintot keres egy gyárban.

Egy másik lány: 17 éves. Végzős kereskedelmi tanuló, ötösre áll. A főnöke azt mondta neki: nem hiszi, hogy az idén fel tudja szabadítani. Lehet, hogy csak tréfa volt, vagy pillanatnyi felindulás. A lány mégis a Tiszaparttól került be az orvoshoz. Meg akart halni.

Lányok, fiúk, fiatalok. A címetek az üveg mögött keresik, a Széchenyi téri illemhely falán. Aztán munkát is keresnek, élnek, dolgoznak. Barátokat akarnak. Sokszor azt hiszik, hogy itt a szerelem, a nagy ő. Pedig csak futó a kapcsolat, a másik eltűnik. Csalódás, elzárkózás, magány. Sokszor az öngyilkosság. Azután esetleg egy öregember ágya a vizes-sötét pincében. Egy biztos pont, a városban.

Orvosi, egészségügyi probléma? Az is. De az orvos nem tud segíteni. Ő már többnyire csak menteni képes, ha még lehet. Mert az eredet többnyire nem az idegrendszer csődje.

Ezen nem segíthet az orvos. Az üzemek, üzemi szervezetek — KISZ, szakszervezet, Vöröskereszt — már igen. Ők számon tarthatják fiataljaik életét, mindennapjaikat. Emberi törődésre lenne szükség. És például egy alberleti irodára.

Az egyetemeken már bevált. Az üzemek is megbirkóznának vele, például közösen a városi KISZ-bizottsággal. Hiszen egy-két emberrel, havonta 10—15 ezer forint költségvetéssel dolgozhatna egy ilyen iroda. Ezt az összeget pedig 8—10 üzemi vállalat könnyedén előteremthetné közösen. Hogy a címetek ne az illemhely faláról kelljen böngészni. A segítség, a gondoskodás jó lehetősége lehetne ez is. Az emberi törődés egyik megnyilvánulása a sok közül.

A téren, az illemhely falán, az üvegtábla síkján fény villan, arcokat szül újjá a tükröződés, a nem létező, hamis térben. Arcokat a valóságból, a mából, a tegnappól. A fény szüli őket az üveglap mögött: tükröképeket a kinti világból, emlékeket, emlékeket, melyek már nincsenek.

SZÁVAY ISTVÁN

